

მდგრადი განვითარების მიზნები და საუნივერსიტეტო განათლების ზოგიერთი მიმართულება
საქართველოში

¹დავით კბილაძე, პროფესორი

¹თამარ ჩირაძე,

²თამარ კბილაძე, ასოცირებული პროფესორი

¹საქართველოს დავით აღმაშენებლის სახელობის უნივერსიტეტი, ზივანე ჯავახიშვილის
სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

აბსტრაქტი

გაეროს მიზანმიმართული ქმედებებით და მისი წევრი ქვეყნების მთავრობათა მონაწილეობით საქართველოში გარკვეული საქმიანობა მიმდინარეობს ეგრეთწოდებული მდგრადი განვითარების 17 ამოცანის შესასრულებლად. მოცემული ამოცანების შესრულებაში ჩართულია სამთავრობო უწყებები, ბიზნესის წარმომადგენლები, მეცნიერები და სხვადასხვა სფეროს წარმომადგენლები. ზემოაღნიშნული მეტად ამბიციური ამოცანების შესრულება გულისხმობს 2030 წლისათვის მსოფლიოში სიღარიბის აღმოფხვრას, სოციალური უთანასწორობის საკითხების მოგვარებას და ეკოლოგიური კატასტროფის აღკვეთას.

გაეროს გენერალურმა მდივანმა მსოფლიოს სახელმწიფოების მეთაურთა თხოვნით ჩამოაყალიბა მსოფლიოს სხვადასხვა რეგიონიდან წარმოდგენილი 15 სხვადასხვა სპეციალობის მქონე მეცნიერისა და სამთავრობო უწყებებისგან შედგენილი კომისია, რომელმაც შეიმუშავა მოხსენება რომელიც ეძღვნება გარდაქმნების მიმდინარეობას მდგრადი განვითარების მიზნებისათვის. რა არ მოსწონთ მეცნიერებს მდგრადი განვითარების მიზნების 2030 წლამდე პერიოდში შესრულების სფეროში? ის რომ დღემდე არცერთი ქვეყანა მზად არ არის უზრუნველყოს ადამიანთა კეთილდღეობას და ჯანსაღ ეკოლოგიურ გარემოს შორის სასურველი ბალანსი.

წინამდებარე სტატიის ავტორები შეეცადნენ წარმოედგინათ თავიანთი ხედვები თუ როგორი წვლილის შეტანა შეუძლია მეცნიერებას და კერძოდ საუნივერსიტეტო განათლებას საქართველოში მდგრადი განვითარების მიზნების შესასრულებლად.

საკვანძო სიტყვები: მდგრადი განვითარება, სიღარიბის აღმოფხვრა,

ეკოლოგიური კატასტროფა, ბიომრავალფეროვნება, განათლება, სამეცნიერო კვლევები.

Sustainable Development Goals and some directions of university education in Georgia

¹Davit Kbiladze, professor

¹Tamar Chiradze,

²Tamar Kbiladze, Associate professor

¹David Aghmashenebeli University of Georgia,²Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

Abstract

With the purposeful actions of the UN and the participation of the governments of its member states, certain activities are underway in Georgia to fulfill the so-called 17 Sustainable Development Tasks. Government agencies, business representatives, scientists and representatives of various fields are involved in the performance of these tasks. Achieving the above ambitious goals means eradicating world poverty by 2030, tackling social inequality, and preventing environmental catastrophe.

At the request of the heads of state, the UN Secretary-General set up a commission of 15 scientists and government agencies from around the world to develop a report on the ongoing transformation for sustainable development. What do scientists dislike about achieving the Sustainable Development Goals by 2030 That to date no country is ready to ensure the desired balance between human well-being and a healthy ecological environment.

The authors of the present article tried to present their visions of how science, and in particular university education, can contribute to the achievement of sustainable development goals in Georgia.

Keywords: Sustainable development, poverty eradication, social inequality, ecological catastrophe, biodiversity, learning.

„მდგრადი განვითარება - ეს ერთადერთი საშუალებაა,
რომლის დახმარებითაც ჩვენ შეგვიძლია აღვკვეთოთ
ეკოლოგიური და სოციალური კატასტროფა”-

გრუ ჰარლემ ბრუნტლანი, ნორვეგიის
ყოფილი პრემიერ მინისტრი,
ჯანდაცვის მსოფლიო ორგანიზაციის
ყოფილი გენერალური დირექტორი

გაეროს გენერალური ასამბლეის 1987 წლის სესიაზე პირველად გაისმა მოწოდება კაცობრიობის მდგრადი განვითარების უზრუნველყოფის შესახებ, რომელსაც აქტუალობა არ დაუკარგავს დღესაც და მის ძირითად დედააზრად მოიაზრება მოწოდება იმის თაობაზე, რომ დავუტოვებთ კი ჩვენს მომავალ თაობებს რესურსების იმ რაოდენობას, რამდენასაც ამაჟამად ჩვენ მოვიხმართ? აღნიშნული მოცემულობის რეალიზებაში დიდი როლის შესრულება ენიჭება სახელმწიფოს და სამოქალაქო საზოგადოებას. როგორც ცნობილია, მდგრადი განვითარების კონცეფციაში მოიაზრება სამი ძირითადი მიმართულება, ესენია: ეკონომიკური, ეკოლოგიური და სოციალური.[1]

1992 წელს რიო-დე-ჟანეიროში, გაეროს მდგრადი განვითარების კონფერენციაზე მიიღეს „დეკლარაცია განვითარებისა და გარემოს შესახებ” და ასევე „ გაეროს ჩარჩო კონვენცია

კლიმატის ცვალებადობაზე”. კონვენციის მიმღებმა სახელმწიფოებმა ვალდებულება აიღეს 2000 წლისათვის სასათბურე გაზის გამოფრქვევა დაეყვანათ 1990 წლის დონემდე.

1997 წელს კიოტოში, გაეროს მესამე კონფერენციაზე კლიმატის ცვალებადობასთან დაკავშირებით მოხდა ზემოაღნიშნული დოკუმენტის გაფართოვება და 2000 წლიდან მოყოლებული 2015 წლის ჩათვლით სხვადასხვა ქვეყნებში ყოველწლიურად იმართებოდა მოცემულ პრობლემატიკასთან დაკავშირებული შეხვედრები.

გაეროს შემდგომი აქტივობები ეძღვნებოდა ისეთ აქტუალურ პრობლემებს, როგორცაა:

- „გაეროს კონცეფცია ბიოლოგიურ მრავალფეროვნებაზე“;
- „XXI –ე საუკუნის დღის წესრიგი (პროგრამა 21)“; აქ შემოთავაზებულია მდგრადი განვითარების მიღწევისათვის საჭირო საშუალებები, როგორ უნდა დაბალანსდეს სამყარო მოსახლეობასთან და მოხმარებასთან მიმართებაში;
- მოხსენება „ადამიანური განვითარების“ შესახებ;
- მოხსენება „ მწვანე ეკონომიკაზე“.

როგორია შემდგომი სიახლეები მსოფლიოში მდგრადი განვითარების საკითხებთან დაკავშირებით? 2014 წლის ივლისში გაეროს გენერალური ასამბლეის სამუშაო ჯგუფმა მოიწონა მდგრადი განვითარების მიზნებთან დაკავშირებული დოკუმენტი, რომელიც ეძღვნებოდა ეკონომიკური, სოციალური და ეკოლოგიური სფეროების ეგრეთ წოდებული 17 ამოცანის მიღწევის მიზნებს. მოცემული დოკუმენტით ნაგარაუდებია მსოფლიოში სიღარიბის აღმოფხვრა, უთანაბრობის საკითხების მოგვარება და პლანეტის დაცვა მავნე გამონახობლქვების ზემოქმედებისაგან. უფრო დეტალურად მდგრადი განვითარების მიზნების ჩამონათვალი მოცემულია ქვემოთ:

1. არა სიღარიბეს;
2. არა შიმშილს;
3. ჯანმრთელობა და კეთილდღეობა;
4. ხარისხიანი განათლება;
5. გენდერული თანასწორობა;
6. სუფთა წყალი და სანიტარია;

7. ხელმისაწვდომი და უსაფრთხო ენერჯია;
8. ღირსეული სამუშაო და ეკონომიკური ზრდა;
9. მრეწველობა, ინოვაცია და ინფრასტრუქტურა;
10. შემცირებული უთანასწორობა;
11. ქალაქებისა და დასახლებების მდგრადი განვითარება;
12. გონივრული მოხმარება და წარმოება;
13. კლიმატის მდგრადობის მიღწევა;
14. წყალქვეშა რესურსები;
15. დედამიწის ეკოსისტემები;
16. მშვიდობა და სამართლიანობა, ძლიერი ინსტიტუტები;
17. თანამშრომლობა საერთო მიზნებისთვის [2]

მოცემული მიმართულებებით ვარაუდობენ აგრეთვე ათასწლეულის მიზნებით გათვალისწინებული პროგრამის სახეცვლილებას.

ბუნებრივია, ისმის კითხვა, მდგრადი განვითარების მიზნების ჩვენი ქვეყნის რეალიებთან ადაპტირება, სოციალურ - ეკონომიკური განვითარების დონით, საქართველოს დაუახლოვებს მსოფლიოს განვითარებულ ქვეყნებს, მშპ-ს და რიგი სხვა პარამეტრების მიხედვით? პასუხი დასმულ კითხვაზე ასეთია: რა თქმა უნდა არა, თუმცა განამტკიცებს და უფრო პროდუქტიულს გახდის ქვეყნის ინსტიტუტებს და ინსტიტუციებს. სამწუხაროდ, საქართველოს არ გააჩნია ქვეყნის სოციალურ - ეკონომიკური განვითარების მრავალწლიანი სტრატეგია, არც გარკვეული ორიენტირები 2030 წლამდე პერიოდისათვის, რაც ერთობ მნიშვნელოვანი თემაა საერთოსახელმწიფოებრივი დისკუსიისათვის სახელმწიფოს, მეცნიერების, პოლიტიკოსების, საზოგადოებრივი ორგანიზაციების, ბიზნესის წარმომადგენლების და მოსახლეობის სხვა ფენებისათვის. მდგრადი განვითარების გაეროს მიერ შემოთავაზებული 17 მიზნის დამატებით ჩვენს ქვეყანას მთელი რიგი სპეციფიური პრობლემები აწუხებს, რაც გაეროს შემოთავაზებული მდგრადი განვითარების მიზნების პარალელურად უნდა იყოს გათვალისწინებული.

ცნობილი მეცნიერები დაბეჯითებით მოითხოვენ მიღებულ იქნას მიზანმიმართული ღონისძიებები რათა არ დაიკარგოს განვითარების სფეროში უკანასკნელი წლების მანძილზე მიღწეული შედეგები. ამ თვალსაზრისით ყურადსაღებია ადამიანისა და ბუნების ურთიერთობის მოწყობის საკითხები, რადგან კლიმატის ცვლილება და ბიო მრავალფეროვნების დანაკარგები ემუქრება პროგრესს.

გაეროს წევრი ქვეყნების ხელმძღვანელთა თხოვნით, გაეროს გენერალური მდივნის მიერ მსოფლიოს ცნობილი მეცნიერებისა და სპეციალისტების მიერ შედგენილი კომისიის თაოსნობით შეიქმნა მოხსენება გაეროს 17 მიზნის შესრულების მიმდინარეობაზე. მოცემული მოხსენების თანახმად, მიუხედავად იმისა, რომ 2030 წლამდე დარჩა სულ რაღაც 10 წელი, დღემდე არცერთ ქვეყანას არ გააჩნია დაბალანსებული მიღწევები ადამიანთა კეთილდღეობასა და ჯანსაღ ეკოლოგიურ გარემოს შორის.

მოხსენებაში გარდაქმნები მდგრადი განვითარების მიზნებისათვის შერჩეულია ისეთი პრობლემატიკა, როგორცაა:

- ადამიანთა კეთილდღეობა და მისი პოტენციალი;
- მდგრადი და სამართლიანი ეკონომიკური ურთიერთობები;
- სასურსათო სისტემები და კვების სტრუქტურა;
- ნაკლებ ნახშირჟანგიანი ტექნოლოგიები ენერგეტიკის სექტორში და საყოველთაო დაშვების უზრუნველყოფა;
- ქალაქების და მიმდინარე ტერიტორიების განვითარება;
- საერთო - საყოველთაო ეკოლოგიური სიკეთე;

მოხსენებაში განსაზღვრულია ის ძირითადი ბერკეტები, რომლითაც უზრუნველყოფილი იქნება ზემოაღნიშნული გარდაქმნები, ესენია:

- ✓ სახელმწიფო მმართველობა;
- ✓ ეკონომიკა და ფინანსები;
- ✓ ინდივიდუალური და კოლექტიური ქმედებები;
- ✓ მეცნიერება და ტექნიკა

მეცნიერები სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების საწყის ეტაპზე გამოყოფენ 4 პრობლემას,ესენია:

- უთანაბრობის ზრდა;
- კლიმატის ცვლილება;
- ბიო მრავალფეროვნების დანაკარგები;
- ადამიანთა საქმიანობით გამოწვეული ნარჩენების მოცულობის ზრდა;[3]

ზემოთ ჩამოთვლილი ოთხი პრობლემიდან განვიხილოთ პირველი პრობლემა.

2017 წელს მოსახლეობის ყველაზე მდიდარი ფენის წილად (მსოფლიოს მოსახლეობის 1 %) მოდიოდა მსოფლიოს მთელი სიმდიდრის 33%, ეს მაშინ როდესაც ერთობლივი სიმდიდრის წილი, რომელიც მოდის მთელი მოსახლეობის ყველაზე დაბალ 75%-ზე, დარჩა უცვლელი მხოლოდ 10%-ის ფარგლებში. 1980 წელს მსოფლიოს მოსახლეობის ყველაზე მდიდარი 1%-ის წილად მოდიოდა მთელი მსოფლიოს სიმდიდრის 28%.

ჩვენ როგორც უნივერსიტეტის აკადემიური პერსონალის წარმომადგენლები ვფიქრობთ, წინამდებარე სტატიაში მეტი ადგილი დავუთმოთ უნივერსიტეტებში მდგრადი განვითარების მიზნების რეალიზებისათვის საჭირო აქტივობებსა და რეკომენდაციებს.

რა უნდა გაკეთდეს უნივერსიტეტებში მდგრადი განვითარების მიზნების მისაღწევად?

1. შევავსოთ რაც უკვე გაკეთებულია;
2. განვსაზღვროთ და ჩამოვაყალიბოთ კომპეტენციები;
3. უნივერსიტეტის სკოლებისათვის შევქმნათ საერთო საუნივერსიტეტო კონცეფცია მდგრადი განვითარების მიზნების მისაღწევად;
4. შევეცადოთ მდგრადი განვითარების 17 მიზანი დავაჯგუფოთ საუნივერსიტეტო სკოლების კომპეტენციების მიხედვით;
5. სასწავლო პროგრამებში და სამეცნიერო კვლევით პრობლემატიკაში გამოვკვეთოთ საერთო-საუნივერსიტეტო თემატიკა და თემატიკა სკოლების სპეციფიკის გათვალისწინებით;
6. პერიოდული მონიტორინგი ჩავატაროთ მდგრადი განვითარების მიზნების მიმდინარეობის საკითხებზე და კოორდინაცია გავუკეთოთ მდგრადი განვითარების მიზნების მიღწევაში პარტნიორი უნივერსიტეტების მონაწილეობას.

სტუდენტებმა საგანმანათლებლო პროგრამების სახეობების და სირთულეების მიხედვით უნდა იცოდნენ ისეთი საკითხები, როგორცაა:

მდგრადი განვითარების მიზნების შინაარსი, რომელიც წარმოდგენას გვაძლევს მსოფლიოსა და ჩვენი ქვეყნის სოციალურ-ეკონომიკურ მდგომარეობაზე. სასწავლო პროგრამებში მოცემული საკითხების შეტანით სტუდენტები დაეუფლებიან შესაბამის სამეცნიერო კვლევებში მონაწილეობას.

მნიშვნელოვანია მდგრადი განვითარების 17 მიზნის შესაბამისი ინდიკატორების ცოდნა და მათი გაანგარიშების უნარ-ჩვევების დაუფლება.

კარგი იქნება თუ უნივერსიტეტები მდგრადი განვითარების მიზნების ფარგლებში, სტუდენტთა განათლების ხელშეწყობისათვის საგანმანათლებლო პროგრამების თითოეულ საფეხურზე საგანმანათლებლო პროგრამებში მოახდენს მდგრადი განვითარების მიზნების ინტეგრირებას და განათლების დამატებითი სპეციალური კურსების ორგანიზებას.

მდგრადი განვითარების მიზნების რეალიზებისათვის პროფესორ-მასწავლებლებისა და სტუდენტებისათვის კარგია თუ მოეწყობა ერთობლივი სამეცნიერო კონფერენციები, სემინარები პარტნიორი უნივერსიტეტების ფარგლებში.

უნივერსიტეტების წინაშე მდგარი ამოცანებიდან მდგრადი განვითარების მიზნების შესასრულებლად საჭიროა ყურადღება დაეთმოს ორი მიმართულების მიხედვით საქმიანობის გააქტიურებას. ესენია, პირველი - სწავლა და ცოდნის გადაცემა და მეორე - სამეცნიერო კვლევები.

პირველ მიმართულებაზე მსჯელობისას საჭიროა გავიხსენოთ, რომ გაეროს მდგრადი განვითარების მიზნების მეოთხე ამოცანა მთლიანად ეთმობა გენდერული ნიშნის მიხედვით ხარისხიანი პროფესიულ-ტექნიკური და უმაღლესი, მათ შორის საუნივერსიტეტო განათლებაზე წვდომას. ამ მიზნის მიღწევა კი ნიშნავს მაღალანაზღაურებადი სამსახურის პოვნას, ხარისხიანი განათლების მიღებას, გენდერული უთანასწორობის შემცირებას, სტიქიურ უბედურებებთან უკეთ ბრძოლას და ა.შ.

გაეროს მდგრადი განვითარების მიზნების ფარგლებში განათლებისადმი ხელშეწყობა შეიძლება განვიხილოთ როგორც უნივერსიტეტების მიხედვით ბაკალავრიატის, მაგისტრატურის და დოქტორანტურის, გაეროს მდგრადი განვითარების მიზნების ფარგლებში სასწავლო პროგრამებით გათვალისწინებული თეორიული და პრაქტიკული ხასიათის სასწავლო პროგრამების და საგნების გადახედვა, სრულყოფა და გათანამედროვეება.

პირველი მიმართულების შემდეგ საკითხად შეიძლება განვიხილოთ სასწავლო პროგრამებში რეალური ქეისებისა და მათთან ადაპტირებული მსგავსი საკითხების ამოხსნის დაუფლების ჩვევების ათვისება.

დიდი მნიშვნელობა აქვს ისეთი სტუდენტების მხარდაჭერას, რომლებიც მიისწრაფვიან გაეროს მდგრადი განვითარების მიზნების ეროვნულ და გლობალურ პროგრამებში მონაწილეობისათვის.

როგორც უკვე აღვნიშნეთ გაეროს მდგრადი განვითარების მიზნების მიღწევაში უნივერსიტეტში განხორციელებული მეორე მნიშვნელოვანი აქტივობა ესაა - ზემოაღნიშნულ პრობლემატიკასთან დაკავშირებული კვლევებისადმი მხარდაჭერა, მათი წახალისება და სტიმულირება. ვფიქრობთ, გაეროს მდგრადი განვითარების მიზნების თითოეული ამოცანის მიხედვით საჭიროა გაიმიჯნოს ფუნდამენტური და გამოყენებითი კვლევების შესაძლო თემატიკა და მიმართულებები, საერთო საუნივერსიტეტო და მისი ცალკეული სკოლების სპეციფიკის გათვალისწინებით. ასე მაგალითად, ინტერდისციპლინარული ხასიათის კვლევად შეიძლება განვიხილოთ ისეთი საუნივერსიტეტო პროექტი, როგორიცაა: „ციფრული თანამშრომლობა მოსახლეობის კეთილდღეობისათვის” . მის რეალიზებაში აქტიური მონაწილეობის მიღება შეუძლიათ ბიზნესის, სოციალურ მეცნიერებათა და სამედიცინო სკოლების პროფესორ მასწავლებლებს და სტუდენტებს.

მთლიანობაში საუნივერსიტეტო კვლევითი პოტენციალის გამოყენებისას კარგი იქნება თუ პროფესორ - მასწავლებლების და სტუდენტი - ახალგაზრდობის კვლევითი საქმიანობის პრიორიტეტები დაუკავშირდება გაეროს მდგრადი განვითარების მიზნების თემატიკას როგორც გლობალურ, ისე ნაციონალურ და საუნივერსიტეტო დონეებზე.

მდგრადი განვითარების მიზნების უზრუნველყოფის მხარდაჭერისა და საერთოდ კვლევითი და სასწავლო საქმიანობით უნივერსიტეტის პროფესორ - მასწავლებლების და სტუდენტი - ახალგაზრდობის უკეთ დაინტერესების მიზნით კარგი იქნება თუ უნივერსიტეტში შეიქმნება და იფუნქციონირებს ინოვაციური ცენტრები, რომელიც აქტიურად ითანამშრომლებს საუნივერსიტეტო ტელევიზიებთან და სამეცნიერო ჟურნალებთან. ამრიგად, მდგრადი განვითარების მიზნების უზრუნველყოფაში დიდი როლის შესრულება შეუძლია მეცნიერებას და მათ შორის საუნივერსიტეტო განათლებას.

ლიტერატურა:

1. (www.stiglitz-fitoussi.fr) დავით კბილაძე „ეკონომიკური ზრდისა და სოციალური მდგომარეობის შეფასების სტატისტიკური ასპექტები. გამომცემლობა უნივერსალი, თბილისი, 2012;
2. Sustainable Development Solutions Network (SDSN) 2015, Getting started with the SDGs: A guide for stakeholders, SDSN, New York, sdg.guide;
3. United Nations (UN) General Assembly 2015, Transforming our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development, A/RES/70/1 (21 October), viewed 3 August 2017, www.refworld.org/docid/57b6e3e44.html;
4. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO) 2014, Sustainable development begins with education, UNESCO, Paris, unesdoc.unesco.org/images/0023/002305/230508e.pdf.
5. UNESCO 2016, 'Education for people and planet: Creating sustainable futures for all', New Global Education Monitoring Report Series, UNESCO, Paris, en.unesco.

